

A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY POZITÍV HOZADÉKA, ORSZÁGOSAN MEGÚJULÓ PROTOKOLLOK, METODIKÁK, EGYSÉGES ELJÁRÁSRENDEK

*Positive results of the coronavirus epidemic, nationally
renewed protocols and methodologies, unified procedures*

A COVID-19 néven ismert vírus megjelenésével a magyar büntetés-végrehajtási szervezet kiemelt feladatául tűzte ki a személyi állomány és a fogvatartottak egészségügyi állapotának megóvását, valamint a fertőzés-veszély megelőzését a hazai börtönökben. Tekintettel arra, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek zárt közösségek (melyekben a vírus gyorsabban terjed), elengedhetetlen volt a megelőző intézkedések soron kívüli bevezetése, új eljárásrendek és protokollok kialakítása. Tanulmányomban arra törekedtem, hogy minél részletesebben bemutassam a pandémia okán a magyar börtönökben – kiváltképp a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben – bevezetett intézkedéseket, valamint azok pozitív hozadékait (egészségügyi, biztonsági, személyi állományi és fogvatartotti szempontból).

Kulcsszavak: koronavírus, megelőzés, fertőtlenítés, biztonság, protokoll

With the appearance of the virus called COVID-19, the task to protect the health of staff and prisoners, as well as preventing the risk of infection in Hungarian prisons was set as the priority by the Hungarian Prison Service. Given that the penitentiary institutions are closed institutions (in which the virus spreads faster), it was essential to introduce preventive measures and to develop new procedures and protocols as soon as possible. In my study, I would like to present the pandemic-related measures introduced in Hungarian prisons – especially in the Budapest Remand Prison – in as much detail as possible, and the positive results of the measures (in terms of health, safety, personnel and detention).

Keywords: coronavirus, prevention, disinfection, protection, protocol

A 2020 tavaszán Magyarországot is elérő koronavírus-járvány gyökeresen megváltoztatta az emberek mindennapjait. A hétköznapi élet minden szegmensét (társadalmi és gazdasági tekintetben egyaránt) érintő átalakulásokról mindenképpen elmondható, hogy a rengeteg negatív hatás mellett, számos pozitív következményt is magában hordozott. A kialakult járványügyi helyzet megmutatta, hogy mennyire sérülékeny a társadalmunk, és – ebből kifolyólag – milyen kiemelt fontossággal bír a gyorsan, ugyanakkor átgondoltan kidolgozott új protokollok, metodikák és eljárásrendek bevezetése.

A SARS-CoV-2 néven azonosított légzőszervi vírus zárt intézetekben/helyeken könnyebben terjed, ezért a büntetés-végrehajtási (a továbbiakban: bv.) intézetek tekintetében különösen fontos volt a járvány bekerülésének megakadályozása. Ebből adódóan a büntetés-végrehajtási szervezet – a járványügyi hatóságokkal folyamatosan egyeztetve – az összes szükséges intézkedést megtette a személyi állomány és a fogvatartottak egészségügyi állapotának megóvása és a fertőzésveszély megelőzése érdekében.

A magyar börtönökben – a pandémiás helyzethez alkalmazkodva – bevezetett új metodikák pozitív hatásai mind a személyi állomány, mind pedig a fogvatartottak vonatkozásában látványos eredményeket mutattak, ezért ezek fenntartása a jövőben is célszerű lehet. Továbbá fontos megemlíteni, hogy a bevezetett védelmi intézkedések, protokollok nem csak az egészségügyi szakterületekre, hanem a bv. intézetek egyéb szakterületeire is (pl. biztonsági, nyilvántartási, személyügyi, ügykezelői) kiterjedtek. Az alábbiakban ezeket a területeket külön fejezetekben elemzem.

Tekintettel arra, hogy munkámat (a tanulmány megírása és a járvány ideje alatt is végig) a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet parancsnokaként láttam és látom el, ezért a témával kapcsolatos álláspontomat is az említett bv. intézeten keresztül mutatom be.¹

Egészségügyi protokollok változása

A COVID-19-pandémia során az elsődleges cél a vírus börtönök falain belülre történő bekerülésének megakadályozása volt. A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet (a továbbiakban: Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet vagy Intézet) az ország egyik legnagyobb megyei jogállású bv. intézete, amely három, földrajzilag egymástól elkülönült objektumból áll. Fő feladata a Budapesten és Pest megyében letartóztatott személyek elhelyezése és előállítása. Tekintettel arra, hogy az Intézet teljes fogvatartotti befogadóképessége 1 357 fő, a személyi állomány létszáma pedig 616 fő (2021. júniusi adatok alapján), ennek a közel 2 000 főnek a folyamatos mozgása, egymással való

¹ A tanulmányban szereplő adatok forrása: Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet.

érintkezése komoly kockázati tényezőt jelent és jelentett egészségügyi és biztonsági szempontokból egyaránt.

A fentiek alapján számításba kellett venni, hogy a fogvatartotti populáció nagy létszáma magában hordozza a magas kapcsolattartói számot is, így a látogatófogadások (beszélők) alkalmával a vírus bv. intézetbe történő bekerülésének lehetősége fokozottá válhat. Továbbá a járványhelyzet tükrében szintén rizikót jelenthet a társszervek képviselőinek, a jogi képviselőknek, a védőknek, az oktatási és egyházi szervezetek munkatársainak, valamint a bv. intézet működése szempontjából szükséges civil személyeknek a rendszeres belépése.

Ezekre a veszélyforrásokra reagálva – a vírus Magyarországra történő bejutását követően –, 2020. március 10. napján kiadásra került a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet I. intézkedési terve a koronavírus-járvánnyal összefüggő feladatok végrehajtására (amit aztán a folyamatos változásokhoz igazítva, 9 további intézkedési terv módosított).

A járvány jelentősen átformálta az egészségügyi szakterület mindennapjait, hiszen a vírushelyzettel kapcsolatos feladatok és az adminisztrációs terhek növekedése nehézség elé állította a személyi állományt, azonban a járványügyi veszélyhelyzet kezelésére és a vírus bv. intézetbe jutásának megelőzésére kidolgozott protokollok folyamatos finomodása, valamint azok élet hozta átalakulása mégis pozitív irányt mutatott és mutat.

A megfelelő higiénés szabályok kialakítása

A megelőzés érdekében jelentős szempont volt az Intézetben a 30 napra elegendő mennyiségű, mindenki számára rendelkezésre álló, széles spektrumú (vírus-, baktérium- és gombaölő hatású) bőr- és felületfertőtlenítő készítmények beszerzése. Ezek soron kívüli bevételezése után intézkedni kellett a felületek és eszközök (kényszerítő eszközök, bútor- és padlófelületek, szaniterek, kilincsek, a közlekedés során rendszeresen megérintett rácsok) folyamatos fertőtlenítéséről a bv. intézet teljes területén. Ezt úgy valósította meg az Intézet, hogy az eszközök vonatkozásában a használatot követően azonnal, a felületekben pedig legalább napi 2 alkalommal – lehetőleg váltások előtt – került sor a fertőtlenítésre.

Ezen felül az Intézet (a személyi állomány és a fogvatartottak esetében is) kiemelt figyelmet fordított – a korábban is meglévő gyakorlat mellett – a napi többszöri higiénés (szappanos, meleg vizes) kézmosás lehetőségének kihasználására, melynek kapcsán folyamatosan ellenőrzésre került az Intézet által biztosított kézmosó folyadékok rendelkezésre állása és a kihelyezett folyadéktárolók feltöltöttségének állapota. Mindemellett az épületek és az étkezésre kijelölt helyiségek bejáratánál, a személyi állomány pihenőhelyiségeiben, illetve meghatározott szolgálati helyeknél a kézfertőtlenítés lehetősége

is biztosításra került. Az említett helyeken a megfelelő higiénés eljárás menetéről szóló írásos tájékoztatók kihelyezése mellett, beszédre kerültek az „anyag törölközők”, amelyeket egyszer használatos papír törölkendők helyettesítettek.

Az országban található bv. intézetek és intézmények közül a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben kerültek elsőként kihelyezésre automata, érintkezésmentes kézfertőtlenítő állomások, amelyek többnyire a személybejárat kapuknál, az étkezőhelyiségeknél, valamint a fogvatartotti körleteken kerültek üzembe helyezésre.

Intézkedni kellett a megfelelő mennyiségű, meghatározott védőfelszerelések folyamatos beszerzéséről, valamint a felhasznált eszközök pótlásáról. Ugyanakkor ellenőrizni kellett a rendelkezésre álló gyógyszerkészletek, az egészségügyi-orvostechikai eszközök, a sürgősségi fogyóanyagok és eszközök (EKG papír, elemek, defibrillátor elektróda stb.) mennyiségét és összetételét; szükség esetén szervezni a készletek feltöltését, illetve az esetleges hiányok pótlását.

A bv. intézetbe történő belépés szabályainak változása

A COVID-19-járvány bv. intézetbe jutásának megelőzése szempontjából kiemelt jelentősége volt annak, hogy a teljes személyi állomány oktatása megtörtént annak kapcsán, hogy a járvány tüneteinek észlelését követően milyen teendői vannak. Ennek értelmében, amennyiben a kolléga otthonában láz, vagy heveny felső légúti betegség tüneteit tapasztalja magán, kötelessége felvenni a kapcsolatot a területileg illetékes háziorvossal, vagy orvosi ügyelettel; amennyiben őri szálláson vagy a szolgálati helyén érzi az említett tüneteket, akkor az Intézet Egészségügyi Osztályával. Nyomatékosan felhívtuk a személyi állomány figyelmét arra, hogy a legkisebb tünetek megjelenése esetén is, vagy ha fennáll a lehetsége, hogy kontaktszemélyekké váltak, inkább maradjanak otthon, amíg az orvos másként nem rendelkezik.

A szakterületek részére – a vezényléses munkarend lehetőségeit kihasználva – meghatározásra került az eltérő szolgálati idők alkalmazása, így a személyi állomány és a fogvatartottak védelme érdekében a kollégák különböző munkaidőkezdéssel léptek szolgálatba. Az esetleges fertőzési láncok megszakítása céljából, az egymást váltó munkatársak érintkezési lehetősége a minimálisra csökkent.

Az Intézetbe belépő személyek beléptetésének helyszíne megváltozott. A fogvatartottak befogadása a személyi állománytól elkülönítetten történt (és történik), míg a szolgálatba lépő állomány beléptetésének helyszíne – ideiglenesen – az alapján került kijelölésre, hogy a kolléga hol látja el feladatait, milyen mértékben érintkezik fogvatartottakkal.

1. ábra: Fertőtlenítési eljárás a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetbe történő belépés során

Továbbá meghatározásra került az Intézetbe belépő személyi állományi tagok, a külső személyek (pl. kapcsolattartók, oktatási, egyházi szervezetek munkatársai, védők, jogi képviselők stb.), valamint a szabadságvesztés letöltésére felhívottak részére, hogy a belépés csak és kizárólag a szájat és orrot eltakaró maszkban, a higiénés szabályok betartásával (kézfertőtlenítéssel és fertőtlenítőszőnyeg használatával), az érintésmentes testhőmérsékletmérést és az ellenőrző lista² felvételét követően történhet meg. Amennyiben ezek valamelyike nem valósult meg, vagy a fertőzés gyanúja felmerült, a beléptetés megtagadásra került.

2 A COVID-19-fertőzésgyanú kiszűrése érdekében, az Intézet területére belépő személyek esetében egy ellenőrző lista került bevezetésre, amely pontrendszer alapján prognosztizálta a fertőzési rizikót.

A dolgozók és a külső személyek beléptetésével kapcsolatban kialakított gyakorlatok érezhetően pozitív hatást váltottak ki, mivel az akut felső légúti megbetegedésben szenvedők távolmaradásával az Intézetben belül redukálható volt az influenzaszerű megbetegedések terjedése a személyi állomány körében (a koronavírus bejutásának megelőzésén túl), ezért a későbbiek során is érdemes lenne fenntartani ezeket a szabályokat.

*A befogadási metodikák módosulása*³

Az Intézet szempontjából kiemelt jelentősége volt a befogadó, és így a járványügyi megfigyelés céljait szolgáló objektum kijelölésének, amely rögtön az első intézkedések között meg is valósult. A befogadó objektum kiválasztása, és a fogvatartotti áramlás ilyen módon történő egyirányúsága nagyon hatékony eszköznek minősült a vírus bv. intézetbe jutásának megelőzése érdekében, hiszen térben jól elkülönülten helyezhetők el a megfigyelés alatt lévő, újonnan bevonuló személyek a már bent lévőktől; illetve a személyi állomány egy része is objektumhoz kötötten láthatja el feladatát, ezzel is csökkentve a járványügyi szempontból rizikót jelentő kontaktusok számát.

A fogvatartottak befogadása során új elemként jelent meg a belépéskor azonnal elvégzett járványügyi tájékoztató vizsgálat és ellenőrzőlista-felvétel, amelyek már a belépési ponton meghatározták a fogvatartott individuális járványügyi kockázatát.

Szintén új elemként került bevezetésre a befogadási útvonal módosítása, amely során a fogvatartott a lehető legrövidebb úton, a legkevesebb bv. intézeti kontaktussal kerül a számára kijelölt zárkába. Az ismeretlen COVID-státusú fogvatartottak esetleges kontaktusainak száma, valamint a felületeken, eszközökön kialakuló kontamináció⁴ esélye jelentősen csökkenthető, amennyiben a mozgatási útvonalakon (a befogadási és a földszinti szállítási részlegeken) az épületfertőtlenítések folyamatosan, de legalább a protokoll szerint előírt 2 óránként végrehajtásra kerülnek.

A befogadási eljárás keretén belül, az önként bevonuló vagy elővezetett személyek a bv. intézetbe lépést követően 14 napos járványügyi elkülönítésbe kerültek a már jelenlévő fogvatartottaktól, figyelemmel az életkorra, a nemre, illetve a dohányzási szokásokra (a

3 A bv. intézetekbe újonnan befogadott személyek, illetve a már bent tartózkodó, fertőzésgyanús tünetekkel rendelkező fogvatartottak esetében alkalmazott elkülönítési szabályokat a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által 2020. március 6-án kiadott, „a koronavírus-járvánnyal összefüggő feladatok végrehajtására” című intézkedési terve rögzítette. A központi intézkedési terv rendelkezéseit a helyi sajátosságoknak/adottságoknak megfelelően minden bv. intézet beépítette a feladat végrehajtásába.

A folyamatosan változó járványügyi helyzetet figyelembe véve, és az újonnan hatályba lépő kormányrendeleteket beépítve, 2021. I. félévéig összesen hét intézkedési tervet adott ki a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága.

4 Kontamináció: fertőző anyaggal való szennyeződés.

végrehajtási fokozattól függetlenül). A 72 órán belül befogadottak esetén lehetőség volt egy zárkában elhelyezni a fogvatartottakat; az elkülönítési időtartam vége a legutóbb behelyezett fogvatartott befogadásától volt számítandó.

2. ábra: Épületfertőtlenítés

Az allokációval hatékonyan kiszűrhetőkké, és ezt követően felső légúti mintavétellel (PCR vizsgálattal⁵) tesztelhetőkké váltak a tüneteket mutató személyek. Az esetlegesen tünetmentes vírushordozók pedig 14 nap leteltével biztonsággal közösségbe helyezhetők voltak, mivel fertőzőképességgel nagy valószínűséggel nem rendelkeztek.

Az egészségügyi ellátást és az orvosi befogadást járványügyi okból zárkán végezte az egészségügyi szolgálat. A befogadás kapcsán elrendelt duplex PCR tesztelés⁶ végrehajtásának metodikáját az egészségügyi szolgálat kidolgozta, végrehajtása megfelelő védőeszközök használata mellett, az antiszepszis irányelvei⁷ mentén történt.

5 A PCR (polymerase chain reaction), azaz a polimeráz-láncreakció egy olyan molekuláris biológiai technológia, amely lehetővé teszi a DNS egy kis darabjának megsokszorozását vizsgálat céljára. Fertőző betegségek esetén közvetlenül a fertőzés után elvégezhető, így jóval a tünetek megjelenése előtt lehetővé válik a diagnózis felállítása és idejében megkezdhető a kezelés. A PCR technológia lehetővé teszi a fertőzés kimutatását akkor is, ha az immunválasz valamiért elmarad, illetve a vizsgálat nem ad álpozitív eredményt korábban lezajlott fertőzések esetén sem.

6 A COVID-19-fertőzés gyanúja esetén két, egymást követően (minimum 48 óra különbséggel) vett felső légúti minta PCR vizsgálata vált szükségessé, amennyiben az első teszt negatívnak bizonyult. A duplex teszt és a tünetmentesség gyakorlatilag kizárta a vírushordozást.

7 Az a tiszta módszer, amelyet a mikroorganizmusok számának csökkentésére és szétterjedésének megállítására alkalmaznak.

COVID és Post-COVID elhelyezés kialakítása

Az Intézeten belül végzett mintavétel során kiszűrt COVID-19-fertőzött fogvatartottak számára COVID és Post-COVID elhelyezés került kialakításra saját, minden részletében szabályozott működési renddel. Az izolált körleten belül (amely térben jól elválasztható az Intézet többi részétől), az egészségügyi szakdolgozók folyamatos kontrollja mellett az egyéb szakterülethez tartozó végrehajtó állomány is minimalizált járványügyi kockázat vállalása mellett tudta ellátni a feladatát.

Az izolációs részlegen lévő fogvatartottak más részlegen elhelyezettekkel nem kerülhettek kontaktusba, az adott részlegre az egészségügyi személyzetten felül kizárólag az a személyi állományi tag léphetett be, akinek halaszthatatlan és közvetlen munkája volt az ott elhelyezett fogvatartottakkal. Ezekben az esetekben azonban figyelni kellett arra, hogy a betegekkel történő kontaktot a lehető legminimálisabbra kellett csökkenteni, ami maximum 5-10 percet jelentett. Az izolációs területre csak teljes védőfelszerelésben (FFP2-es maszk, arcvédő, védőoverall, gumikesztyű) lehetett belépni.

Az említett részlegeken a napi fertőtlenítés végrehajtása kötelező volt, ezen kívül a gyakran érintett felületeket legalább naponta 5 alkalommal kellett – dokumentáltan – fertőtleníteni.

A fertőzött fogvatartottak „járványügyi életútja” is pontosan szabályozott protokollok mentén zajlott, gyógyulttá nyilvánításukat követően közösségbe helyezésük járványügyi kockázatot nem rejtett magában.

Az egészségügyi személyzet folyamatosan ellenőrzi, oktatja és segíti (mind a személyi, mind pedig a fogvatartotti állomány vonatkozásában) a speciális védőeszközök szakszerű használatát. Az Intézetben dolgozók a szükséges mértékig elsajátították az erre vonatkozó ismereteket, és hatékonyan végzik a dekontaminációs⁸ eljárásokat. Ezek a mára készség szinten alkalmazott ismeretek mindenképpen hasznosak, hiszen egyéb járvány vagy fertőző betegség esetén is alapvetőek lehetnek a hatékony védekezésben.

A 14 napos járványügyi megfigyelést követően szintén jó gyakorlatnak bizonyult, hogy a fogvatartottak mozgatása, illetve – lehetőség szerint – a napi tevékenységeik végrehajtása (pl. szabadlevegőn tartózkodás) különböző csoportokra bontva történt, csökkentve ezzel is a járványügyi szempontból kockázatos kontaktusok számát.

8 A fertőtlenítési eljárások alatt értendő a helyes kézmosási és kézfertőtlenítési technikák elsajátítása, a fertőtlenítő eszközök használatának helyes gyakorlata, a felület- és épületfertőtlenítési szokások rögzülése stb.

A csoportok kialakításában hatékony megoldásnak bizonyult például az egyes munkaterületeken dolgozó fogvatartottak elkülönített elhelyezése.

A rendszeres épületfertőtlenítések bevezetése

Az Intézetben – a már idejekorán bevezetett folyamatos maszkviselés, és egyéb védőeszközök kötelező használata mellett – nagy változást hozott a COVID-19-pandémia a higiénias viszonyokban is. A rendelkezésre álló érintésmentes kézfertőtlenítő adagolók kihelyezése az Intézet frekvenciált pontjain, és ezek kötelező (ellenőrzött) és rendszeres használata rutinná vált.

A különböző munkaterületek és munkafolyamatok – járványügyi kockázati besorolás alapján – eltérő mértékű védőeszköz-használatot kívánnak meg (mind a személyi, mind a fogvatartotti állomány részéről).

3. ábra: Megelőző fertőtlenítés

Az Intézet mindhárom objektumának rendszeres és teljes körű épületfertőtlenítő takarítása, illetve a sokat használt felületek, eszközök állandó és dokumentált fertőtlenítése jelentősen hozzájárult a hatékony védekezéshez, továbbá lényegesen elősegítette az Intézet közegészségügyi helyzetének javulását, így ezen gyakorlatok fenntartása a pandémia lezajlását követően is szükséges.

A megelőző intézkedések közül a védőeszközök rendszeres és kötelező használata – az utóbbi hónapok tapasztalata alapján – nagyfokú hatékonysággal akadályozta meg a különböző légúti és egyéb patogén mikroorganizmusok átadását a fogvatartotti és a személyi állomány esetében is, ezért járványok, vírusok idején megfontolandó ezen eszközök további használata.

A munkavégzésre vonatkozó szabályok

Meghatározásra került, hogy az általános⁹ és speciális¹⁰, személyes jelenléttel járó eligazítások kerülése mellett, az információáramlást elsősorban infokommunikációs eszközökön kell biztosítani. Amennyiben ez nem megoldható, úgy az eligazítás szövegét e-mailben vagy nyomtatott formában kell közölni a szolgálatba lépő vagy a szolgálatot leadó személyi állománnyal. Azokban az esetekben, amikor a személyes kontaktus elengedhetetlen (pl. az eligazítás során), annak időtartamát minimalizálni, és a különböző védekezési módszereket folyamatosan alkalmazni kell (szájmaszk megfelelő módon történő viselése, kézhigiéné, személyes üdvözlési formák kerülése, szellőztetés, különös figyelem a fokozottan használt felületek fertőtlenítő takarítására).

A szolgálatellátáshoz szükséges felszerelés átvételét úgy kellett megszervezni, hogy a személyi állományi tagok között minimum 1,5 méter távolság legyen a fegyverszoba előtt.

A napi és a heti szállítási feladatok befejezését követően, a szállítójármű belső felületének fertőtlenítéséről minden alkalommal gondoskodni kellett.

Az irodai, adminisztratív feladatokat végrehajtó állomány esetében meghatározásra került a szolgálati hely méretétől függő elhelyezés, vagyis törekedni kellett arra, hogy lehetőség szerint egy irodában egy fő teljesítsen szolgálatot. Azokon a szakterületeken, ahol ez különböző okok miatt (pl. nagyobb alapterületű, közös irodákban elhelyezett kollégák esetén, vagy ha a feladatok típusa, nagyságrendje, illetve egymásra épülő jellege miatt elengedhetetlen több munkaerő együttes jelenléte) nem volt megoldható, ott a kollégák vezényléses munkarendben álltak munkába, vagy a járványügyi szabályokat és a védekezési módszereket betartva látták el feladataikat.

A távtárgyalások előtérbe helyezése

Az Országos Bírósági Hivatal – alkalmazkodva az alapvető társadalmi elvárásokhoz – 2018-ban, a biztonsági szempontok és a költségek csökkentésének érdekében kiemelt célként tűzte ki a bírósági eljárások időszerűségének javítását; az eljárások átláthatóságának növelése érdekében pedig az egyre szélesebb körű és hatékonyabb elektronikus bírósági ügyintézés megvalósítását. Ennek keretében 2018 augusztusát

9 Az általános eligazítás a szolgálatba lépést megelőzően kerül végrehajtásra, amelyet a bv. szerv vezetője által meghatározott időben, helyen és módon, a kijelölt személy (általában a szolgálatba lépő biztonsági tiszt) tart a szolgálatot átvevő biztonsági tevékenységet ellátó állomány részére.

10 A speciális eligazítást a szolgálatban lévő biztonsági tisztnek, vagy az általa meghatározott személynek a tevékenységet megelőzően, az annak jellegéből adódó feladatokra irányulóan kell megtartania. Az eligazítás helye és módja eltérő, a feladatok és a téma függvényében kerül végrehajtásra. Speciális eligazítást kell tartani pl. az előállítást vagy szállítást végrehajtók részére a feladat végrehajtása előtt; vagy a szabadlevegőn tartózkodással kapcsolatos feladatokról.

követően bevezetésre kerültek az országos szintű távmeghallgatások, amely időponttól fogva a távtárgyaló helyiségek kihasználtságának folyamatos emelkedése tapasztalható.

A távmeghallgatások alkalmazására a bíróságok a 2019-es év első harmadában még kevésbé voltak nyitottak, azonban 2019 szeptemberétől folyamatos emelkedés tapasztalható. Ezzel egyidejűleg pedig észrevehetően csökkent az előállítások száma. Jól mutatja ezt, hogy míg 2019. első harmadában az előállítások száma havonta 600-700 fölött volt, addig ugyanezen év novemberétől kezdődően 550 alatt maradt.

Jelentős változást azonban egyértelműen csak a koronavírus-járvány által kialakult helyzet hozott, hiszen 2020 márciusától kezdve csökkent nagymértékben az előállítások száma. Ebben közrejátszott az is, hogy a Kúria és az Országos Bírósági Hivatal elnöke, valamint a Legfőbb Ügyész javaslatára – a Kormány 45/2020. (III. 14.) Kormányrendelete értelmében – 2020. március 15. napjával hatályba lépett¹¹ a rendkívüli ítélkezési szünet.

A rendkívüli ítélkezési szünet felfüggesztése után – a vírushelyzetre való tekintettel és a személyes jelenlét kerülése érdekében – április hónapban 12 alkalommal került sor előállításra, míg 2021-ben már több olyan hónap is volt, amikor a távtárgyalások esetszáma magasabb volt, mint az előállításoké.

A járványhelyzettel összefüggésben – a Kormány által – hozott korlátozások lazításával, május és június hónapban növekedésnek indult a személyes jelenléttel zajló tárgyalások száma.

Év	Előállítás	Távtárgyalás ¹²	Belső tárgyalás ¹³	Skype ¹⁴
2018. I. félév	5 121	0	0	0
2018. II. félév	3 333	229	0	0
Összesen:	8 454	229	0	0
2019. I. félév	3 857	360	0	0
2019. II. félév	2 751	455	0	0
Összesen:	6 608	815	0	0
2020. I. félév	1 568	829	1	0
2020. II. félév	1 283	1 401	6	15
Összesen:	2 851	2 230	7	15
2021. I. félév	1 920	1 759	0	90

1. táblázat: A tárgyalások esetszámai a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben

11 Az említett kormányrendelet 2020. április 3. napján a 74/2020. (III. 31.) Kormányrendelet hatálybalépésével megszűnt.

12 Távtárgyalások alatt érthetőek a büntető és büntetés-végrehajtási bírói meghallgatások; a pótnyomozások; a nyomozóhatóság által történő kihallgatás és az egyéb eljárási cselekmények.

13 Belső tárgyalás: a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által 2020-ban kiadott feladat-szabásnak megfelelően, az országban található összes büntetés-végrehajtási intézetben kialakításra kerültek a bírósági tárgyalótermekhez hasonló helyiségek, abból a célból, hogy a bírósági eljárások a börtön falain belül történjenek (ezzel is csökkentve a mozgatással járó biztonsági és – később – egészségügyi kockázatokat).

14 Skype (egy internetes telekommunikációs alkalmazás): a táblázat ezen oszlopa azokat az esetszámokat mutatja be, amikor a fogvatartott ügyvédi beszélője online felületen keresztül valósult meg.

A távtárgyalás bevezetése óta folyamatosan megkereséssel élünk és élünk a bíróságok felé, hogy minden esetben mérlegeljék, illetve helyezzék előtérbe a távmeghallgatás lehetőségét. A megkeresések mellett telefonon történő, és személyes találkozás keretében megvalósuló egyeztetésekre, megbeszélésekre is sor került a bíróságokkal.

Körlevél formájában kapták meg a bíróságok azt a tájékoztatást, amely tartalmazta, hogy bármelyik objektumba van lehetőségük időpontot foglalni, mivel az adott fogvatartott a tárgyalás időpontjára átszállításra kerül a foglалás helyszínére. Ez a gyakorlat már teljesen jól beépült a mindennapokba.

Emellett – 2021. április hónapban – a bíróságok tájékoztatása a tekintetben is megtörtént, hogy a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet távtárgyaló helyiségei a nap 24 órájában, akár hétvégén is rendelkezésre állnak a részükre. Ennek okán, illetve abból adódóan, hogy a korlátozások enyhítésével a járványveszély még nem szűnt meg, így továbbra is egészségügyi és biztonsági kockázatot jelent a fogvatartottak előállítás, kértük, hogy a lehetőségeikhez mérten a délutáni, illetve a hétfégi foglalási lehetőségeket is szíveskedjenek igénybe venni (ne ragaszkodjanak az eddig megszokott, döntő többségben délelőtti időpontokhoz).

A bíróságok az előállításoktól továbbra sem tekintenek el azon esetekben, ahol az ügy jellege a személyes jelenléte indokolja; vagy az olyan tárgyalások alkalmával, ahol több vádlott is fogvatartásban van más-más bv. intézetben, és nincs mindenhol szabad sáv, hogy egyszerre létrejöhessen a kapcsolat. Fentiekre tekintettel fontos, hogy a sávszélességet növeljük.

Jelenleg¹⁵ – a járványügyi veszélyhelyzettel kapcsolatos korlátozások fokozatos enyhítésével összefüggésben – már megfigyelhető a bíróságok részéről az előállítások számának növekedése, ami köszönhető annak is, hogy sok tárgyalás elnapolásra került az ítélezési szünetek miatt, melyek pótlása megkezdődött.

Az USB tokenek¹⁶ megérkezése jelentős segítséget nyújt a mindennapi munkavégzésben, hiszen ezeknek a kulcsoknak köszönhetően lehetőség van egy titkosított rendszerben elérni a bíróságok által meghirdetett idézések időpontjait. Az említett rendszerben pontosan, egy hónappal előre látható az összes tárgyalás foglalása, amely alapján az érintett kollégák könnyen meg tudják szervezni az előállításokat, illetve még időben kiszűrhetők a téves, vagy nem törölt foglalások is. A bíróságok által esetlegesen nem megküldött idézések esetében pedig még időben lehet intézkedni az előállításra.

¹⁵ 2021. I. féléve.

¹⁶ USB token: közvetlenül a számítógép USB-portjára csatlakoztatható eszköz, amely tartalmaz egy titkosított adatbázis eléréséhez szükséges kulcsot.

Pozitívum még, hogy a távtárgyalások mellett a bíróságok élnek a Webkliens¹⁷ útján történő távmeghallgatások lehetőségével is, amely szintén csökkenti az előállítások számát.

Kiemelt cél, hogy a járványhelyzet megszűnését követően is elsődleges megoldás maradjon a távtárgyalások, távmeghallgatások intézményének alkalmazása, hiszen a fogvatartottak mozgatása a bv. intézet falain kívül minden esetben biztonsági kockázatot jelent. Fontos továbbá, hogy a mostanra kialakult távtárgyalási arányszámok megmaradjanak, és ne induljanak csökkenésnek.

Biztonság a tiltott tárgyak bekerülésének tekintetében

Mindig is kiemelt szempont volt a tiltott tárgyak bv. intézetbe történő bejutásának megakadályozása. Az évek során bevezetett biztonsági intézkedéseknek köszönhetően egyre hatékonyabban tudják kiszűrni a kollégák a (leggyakrabban) hozzátartozók által, különböző technikákkal becsempészni próbált eszközöket, jellemzően mini mobiltelefonokat.

Tiltott tárgyak bekerülése	2019.	2020.	2021. I. félév
I. objektum	17	3	2
II. objektum	4	3	4
III. objektum	64	22	14
Összesen:	85	28	20

2. táblázat: A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben kívülről származó tiltott tárgyak előtalálásának esetszámai

Csomagküldés

2018. július 1-jével a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény, illetve a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályiról szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet rendelkezéseiben módosítások léptek hatályba, melyek érintették a fogvatartottak számára küldendő csomagok, valamint a kiétkeztetés rendszerét. Ennek következtében az egyik legfontosabb változás az volt, hogy a rendelkezésekben megadott naptól kezdődően az engedélyezett kapcsolattartók kizárólag az úgynevezett zárt láncú csomagküldési rendszeren keresztül tudtak és tudnak élelmiszer és tisztálkodási szert küldeni a fogvatartottak részére. Tekintettel arra, hogy a hozzátartozók korábban gyakran tiltott tárgyakat rejtettek az

17 Webkliens: A NISZ Zrt. titkosított szerverén keresztül kialakított zárt és biztonságos rendszer, amelyen keresztül lehet becsatlakozni a távtárgyalásokba, távmeghallgatásokba. A belépéshez szükséges egy link és egy kód, amit a bíróságok küldenek meg a bv. intézetek részére.

említett árucikkbe, fontos volt a Bv. csomag webáruház¹⁸ létrehozása, hiszen az ezen az oldalon keresztül küldött csomagok már nem teszik lehetővé a tiltott tárgyak eljuttatását a fogvatartottakhoz (mivel a küldemények kontrolláltban jutnak el a címzetthez).

A koronavírus-járványra való tekintettel a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága megnövelte a havonta (webshopon keresztül) rendelhető csomagok számát 2 darabra, ami a fogvatartottak szempontjából kedvezmény volt.

Ideiglenes intézetelhagyások felfüggesztése

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának utasítása alapján a bv. intézetek 2020. március 7-én felfüggesztették az ideiglenes intézetelhagyások (kimaradás, eltávozás) engedélyezését a fogvatartottak számára. Az intézkedésre ideiglenesen, járványügyi megelőző érdekből volt szükség, melynek célja az volt, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet kizárja a lehetőségét annak, hogy a kimaradásról vagy eltávozásról visszaérkezők által – esetlegesen – bejuthasson a vírus a börtönök falain belülre, ezzel is veszélyeztetve a személyi állományt és a teljes fogvatartotti közösséget.

Látogatófogadás

A Kormány 2020. március 28. napjától kijárási korlátozást vezetett be Magyarország egész területére, melynek értelmében az állampolgárok a lakhelyüket csak munkavégzés, vagy az alapvető szükségletek ellátása céljából hagyhatták el. Ezzel összhangban, a magyar börtönökben is ideiglenes korlátozó intézkedések kerültek bevezetésre a fogvatartottak és hozzátartozóik egészségének védelme érdekében. A személyes látogatásokat felváltotta a megnövelt időtartamú telefonos és Skype-alkalmazáson keresztüli internetes kapcsolattartás. Amikor pedig mégis megvalósult a személyes látogatás (pl. a társszervek képviselőinek, a jogi képviselőknél, a védőknél, illetve az oktatási és egyházi szervezetek munkatársainak az esetében), a fizikális érintkezést plexivel elválasztott beszélőhelyiségekben kerülték el. A megtett intézkedések a járványügyi szempontok mellett radikálisan csökkentették a tiltott tárgyak bejuttatásának lehetőségét.

18 Bv. csomag webáruház: a 2018. július 1-jétől életbelépő jogszabályváltozások alapján, az engedélyezett kapcsolattartók kizárólag internetes felületen keresztül tudnak élelmiszert és tisztálkodási szert küldeni a fogvatartottak részére.

	Fogvatartottak száma	Biztosított Skype-beszélők időtartama (perc)
2020. augusztus	380	10 034
2020. szeptember	861	19 470
2020. október	1 059	22 565
2020. november	1 386	40 695
2020. december	1 950	57 390
2021. január	1 517	46 095
2021. február	1 784	50 325
2021. március	1 855	68 680
2021. április	1 819	74 960
2021. május	904	37 420
2021. június	1 713	56 735

3. táblázat: A fogvatartotti Skype-beszélők esetszámai 2020. augusztus 18-ától 2021. I. félévig a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet vonatkozásában

Szállítás

Mint ahogy azt már említettem, a koronavírus-járvánnyal összefüggésben – az eddigi évekhez viszonyítva – sokkal nagyobb számban választották és választják a bírók a távtárgyalás lehetőségét. Ebből adódóan egyre kevesebb fogvatartott érkezik megőrzésre a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetbe, amit jól mutat, hogy míg 2019-ben az ezen a jogcímen szállított fogvatartottak száma átlagosan 70-80 fő volt (legtöbb 102 fő, legkevesebb 50 fő), addig napjainkban ez a létszám 20-30 fő között mozog.

Ráadásul a megőrzésre érkező fogvatartottak esetében rendkívüli problémát okoz a magatartási szabályok (a házirend) betartatása és a károkozások megelőzése, így a szállítások ezen formájának csökkentése, megszüntetése minden szempontból előnyösnek tekinthető.

A pandémiás helyzet során a klasszikus körszállításokat felváltották a kisebb fogvatartotti létszámú, jobban kontrollált, nagyobb állományú élőerővel támogatott, célirányos szállítások.

Ez a gyakorlat nagymértékben támogatja a tiltott tárgyak bv. intézetek közötti „vándoroltatásának” megakadályozását. Ezt a tisztázott bekerülési körülményű események számai is igazolják.

Szállítás alatt előtalált	2019.	2020.	2021. I. félév
I. objektum	5	1	1
II. objektum	0	0	0
III. objektum	0	0	0
Összesen:	5	1	1

**4. táblázat: A szállítás során előtalált tiltott tárgyak száma
a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet vonatkozásában**

Előállítás (tárgyalásra, egészségügyi intézménybe)

2020. I. negyedétől a bíróságok gyakorlatilag áttértek a távtárgyalások rendszerére, így az előállítások számát legnagyobb mértékben az egészségügyi indokból végrehajtott esetek tették ki. Ennek hatása egyértelműen látható a tisztázott körülményű esetek számából is.

Előállítás során előtalált	2019.	2020.	2021. I. félév
I. objektum	4	0	0
II. objektum	0	0	0
III. objektum	1	0	1
Összesen:	5	0	1

**5. táblázat: Az előállítás során előtalált tiltott tárgyak száma
a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet vonatkozásában**

A koronavírus-járvány által bevezetett szigorítások következtében a tiltott tárgyak bv. intézetbe történő bejutásának lehetőségei egyértelmű csökkenést mutatnak, a fogvatartottak és hozzátartozóik közti, valamint a fogvatartottak egymás közti személyes találkozások számának csökkenése eredményeképpen.

A cél a jövőt illetően, hogy a tiltott tárgyak bekerülésének körülményei nagyobb százalékban legyenek tisztázottak; a változások által generált pozitív eredmények tovább javuljanak, és a járványügyi korlátozások feloldását követően is megmaradjanak.

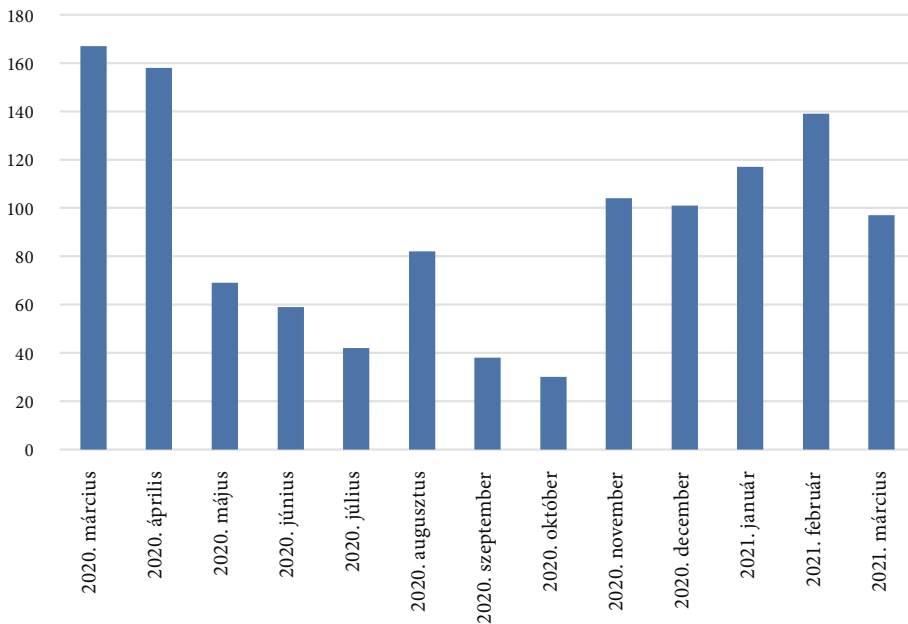
Toborzás és fluktuáció

A koronavírus-járvány okozta válság gazdasági hatása iparáganként és vállalatokként változó volt, valamint több tényezőtől függött, azonban összességében elmondható, hogy erőteljesen hatott a munkaerő-keresletre. A vírus terjedésének megelőzése érdekében a magyar Kormány több olyan intézkedést is tett, amely jelentősen befolyásolta a munkaerőpiaci folyamatokat. Ennek következtében – a hirtelen megváltozott munkaerőpiaci helyzet során – jelentősen csökkentek az üres álláshelyek, azonban rohamosan nőtt a munkanélküliek száma.

Az elmúlt egy évet vizsgálva – köszönhetően a hatékonyabb toborzásnak és a kialakult gazdasági helyzetnek –, a beérkező önéletrajzok, valamint a felvételek száma jelentősen nőtt, míg a leszereléseké viszont csökkent (melynek hatására a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet statisztikai létszáma folyamatos növekedésnek indult). A fluktuációs mutatók az elmúlt évhez képest pozitívnak értékelhetők.

A beérkezett önéletrajzok számából jól látható, hogy a COVID-19-járvány terjedésének megakadályozása érdekében megtett kormányzati intézkedések feloldásával a meghirdetett állásokra történő jelentkezések hullámszáma indultak, hiszen a nyári időszakban a piaci szereplők szabadabb működése során a munkakeresési hajlandóság csökkent. Ennek következtében az Intézetbe beérkezett önéletrajzok száma is némileg csökkent.

4. ábra: A beérkezett önéletrajzok száma

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által engedélyezett, közösségi oldalon (Facebook) létrehozott „Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet Toborzás” felülete rendkívül közkedvelt, többek közt ez is nagyban hozzájárulhatott az Intézet népszerűsítéséhez az álláskereső közt. A létszámhelyzet az előző év azonos időszakához képest jelentősen javult. A munkajogi létszám a 2020. március 31-ei állapothoz képest 114,26%-kal nőtt, míg a statisztikai (ténylegesen aktív) létszám 535 főről 616 főre (115,14%) változott.

A Kormány által bevezetett szigorítások feloldásával számítani lehetett a benyújtott önéletrajzok számának csökkenésével, valamint a pályájukat ideiglenesen elhagyó

személyi állományi tagok leszerelésével. Ennek ellenére mindenképp elmondható, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet toborzás szempontjából előnyös helyzetbe került a pandémia alatt, hiszen megmutatta, hogy egy veszélyhelyzet idején is stabil munkahelyet teremt a munkatársai számára; illetve olyan pályázók is megismerkedhettek ezzel a területtel, akik teljesen más szektorból érkeztek, azonban sikeres beilleszkedésük után nem kívánják elhagyni az Intézetet a későbbiekben sem.

Továbbá a pandémiás helyzethez köthetően – a Magyar Közlöny 2020. február 20. napján megjelenő és hatályba lépő számában – a 1055/2020. (II. 20.) Korm. határozat a büntetés-végrehajtás szervezeténél egyes szolgálati beosztásokat érintő illetményemelés végrehajtásához szükséges forrás biztosításáról alapján a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjainak béremelése is megvalósult, ami szintén vonzóbbá tette a szakmát.

Fogvatartotti állományt érintő pozitívumok

A koronavírus-járvány megjelenésekor több országban (Dél-Amerikában, Olaszországban és Romániában) – tragikus kimenetelű – börtönlázadások törtek ki. Éppen ezért, ebben a felfokozott, feszült helyzetben komoly jelentősége volt a bevezetendő korlátozások megfelelő kommunikációjának, a fogvatartottak érthető és teljes körű tájékoztatásának a kialakult helyzettel kapcsolatban, valamint az érzékenyítésüknek. A reintegrációs tisztek, a lelkesek és a pszichológusok, valamint az egészségügyi kollégák ebben rendkívüli módon helytálltak, hiszen a magyar börtönökben a fogvatartottak megértették és elfogadták a védelmi intézkedéseket.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által – a korlátozások mellett – bevezetett kedvezmények (a látogatófogadás helyébe lépő, videohívással megvalósuló Skype-beszélők, a megnövelt telefonálási percek, valamint a webshopos csomagok megemelt beküldési lehetősége) a fogvatartottak többségére pozitív hatással voltak, hiszen belátták, hogy a megtett intézkedések ugyanúgy szolgálják a saját, illetve kapcsolattartóik érdekeit, mint a büntetés-végrehajtási dolgozókéit.

A bv. intézetekben tartózkodó fogvatartottak a járvány ideje előtt is gyakran érezték magukat tehetetlennek a családtagjaik kinti problémáival szemben. Ez mélyen megviselte őket, ezért sokan gondolták azt, hogy ha amiatt betegedne meg egy hozzátartozójuk, mert épp őket látogatták meg, azt sosem tudnák megbocsájtani maguknak. Sokuk esetében valós a félelem, hiszen a kapcsolattartóik között nagy számmal vannak veszélyeztetett korú rokonok. Ennek oka, hogy míg a házastársi, baráti kapcsolatok a hosszú évek során megkopnak, addig a szülők nagyobb valószínűséggel tartanak ki az elítélt és büntetésüket töltő gyermekeik mellett.

Legnagyobb pozitívumnak a fogvatartottak esetében mindenképpen a Skype-beszélő tekinthető, mivel ennek során a fogvatartott közvetlenebb, nyugodtabb, családi légkörben láthatja a szeretteit. Ez nagy különbség a személyes látogatófogadásokhoz képest, ahol a zártabb, családi légkörű beszélgetést megnehezíti a nagycsoportos végrehajtás. Ráadásul a hozzátartozóknak a Skype-alkalmazással történő kapcsolattartási forma mind időben, mind anyagi vonatkozásban hatékonyabb, mivel nem kell akár több órát utazniuk (többedmagukkal), vagy szabadságot kivenniük a munkahelyükről. A Skype-beszélő nemcsak hivatali munkaidőben, hanem akár a hétvégén is rendelkezésre áll. Használata során a fogvatartottak kiskorú gyermekeire nincs hatással a börtön zárt világa, a számukra még érthetetlen militarista viselkedésforma, nem a börtön falai között látják a büntetésüket töltő szülőket, ami a későbbiekben akár bűnmegelőzési szerepet is betölthet.

Nem elhanyagolható szempont, hogy a fogvatartottak ellátása a megfelelő védőeszközökkel és fertőtlenítőszerrel nemcsak a vírus megelőzése érdekében tekinthető pozitívumnak, hanem ezeknek az eszközöknek a kötelező, ellenőrzött és rendszeres használata sok esetben (az alapvető higiéniai elvárásoknak megfelelően) a mindennapi élet részévé vált a számukra is.

5. ábra: Kézfertőtlenítő használata

Összegzés

A koronavírus-járvány során megújuló protokollok, metodikák és eljárásrendek kidolgozásában abszolút érezhető, hogy azok az egyén és a közösség védelmét egyaránt szolgálják. Alkalmazásuk nem csak a büntetés-végrehajtási szervezeten belüli munkánkat, hanem az azon kívüli magánéletünket is nagyban befolyásolja. Az Intézet működése tekintetében, a videohívás alapú internetes kommunikációs lehetőségek térnyerésével (vezetői értekezletek, rendezvények, konferenciák, tréningek stb.) az ügyintézés gyorsabbá, biztonságosabbá és költséghatékonyabbá vált, ami nem csak a járvány szempontjából előnyös.

A pandémiás helyzet megtanította az embereket a rugalmasságra (pl. az internetalapú videohívások bevezetése, az online távtárgyalások előtérbe helyezése), amely abszolút előremutató a börtönök ügyintézési modernizációját illetően.

A bv. intézetek tekintetében elmondható, hogy bár nehéz, és rengeteg korlátozással járó időszakot tudhatunk magunk mögött, tiszteletre méltó az emberek (mind személyi állományi, mind fogvatartotti oldalon) alkalmazkodása az új helyzethez. A kollégák megbetegedése, kontaktszemélyekké válása hosszú időre (akár hetekre, hónapokra) kivett egy-egy személyt a munkavégzésből, amely rengeteg többletfeladattal járt a szolgálatban lévők részére. Ennek ellenére türelmesen, egymást támogatva látták el feladataikat, ami példaértékű helytállásról tett tanúbizonyságot.

